

Čtenářská gramotnost českých žáků v mezinárodním srovnání

Josef Basl

Ústav pro informace ve vzdělávání

Čtenářská gramotnost zjišťována v rámci dvou mezinárodních projektů

- **PISA** – Programme for International Student Assessment
(zaštiťuje Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OECD, rok 2002)
- **PIRLS** – Progress in International Reading Literacy Study
(organizován mezinárodní asociací pro hodnocení výsledků
vzdělávání IEA, rok 2001)

Projekt PISA

- Srovnání znalostí a dovedností 15-letých žáků v oblasti čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti
- Znalosti pojednávány jako součást celkové gramotnosti, výbavy moderního občana

Čtenářská gramotnost ve výzkumu PISA vymezena jako schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosažení vlastních cílů, k rozvoji vlastních vědomostí a potenciálu, a k aktivní účasti ve společnosti

Gramotnost charakterizována z hlediska:

- postupů
- obsahu
- typu situace

Hledisko obsahu

Člověk se setkává s různými typy textů, vykonává široké spektrum čtenářských aktivit

- texty souvislé (vyprávění, výklad, popis, pokyny aj.)
- texty nesouvislé (formuláře, reklamy, grafy, obrázky, mapy)

Hledisko situace

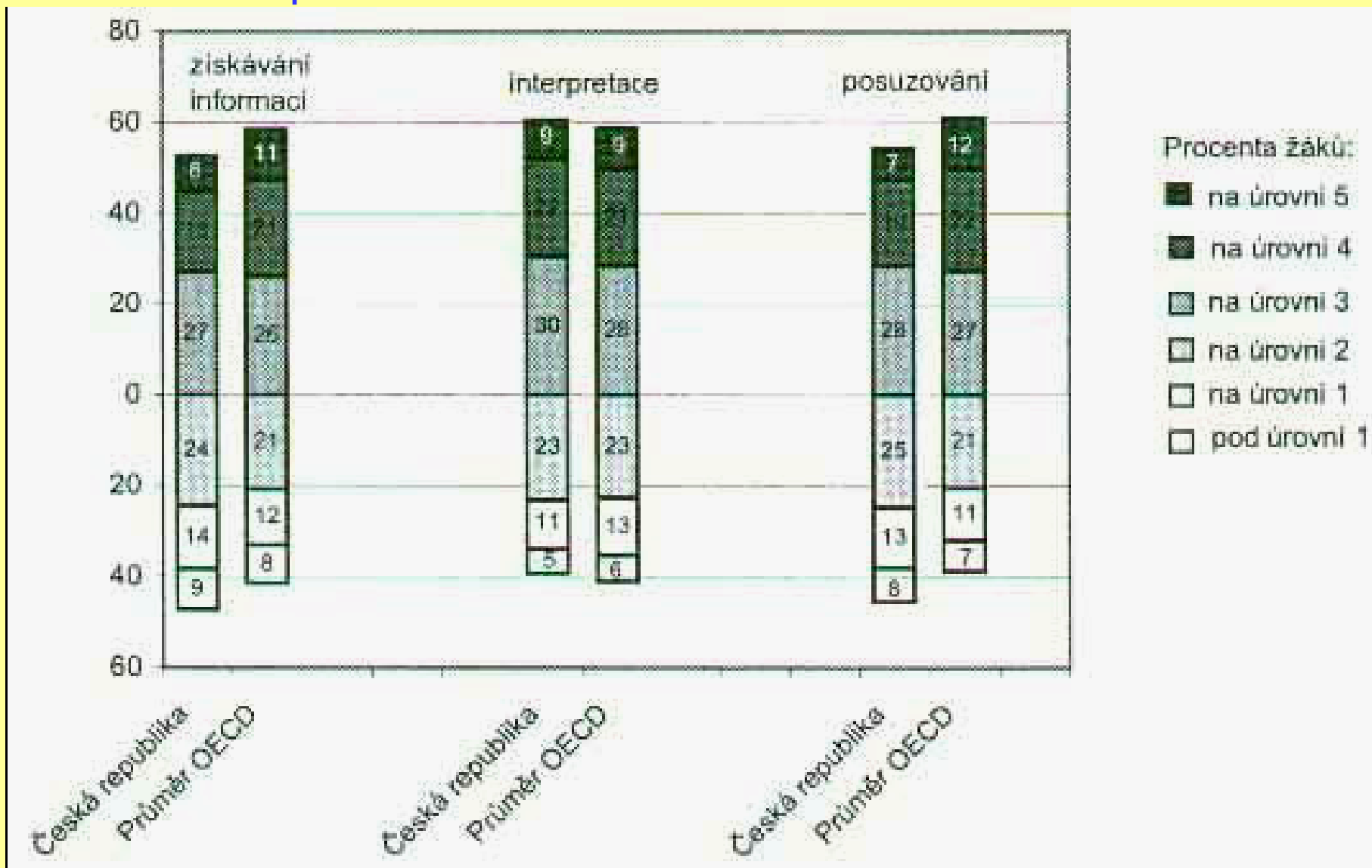
Úlohy klasifikovány do čtyř kategorií podle účelu, pro který byl napsán text:

- osobní (osobní dopis)
- veřejné (oficiální dokumenty, oznámení)
- pracovní (pokyny, návody)
- vzdělávací (učební texty)

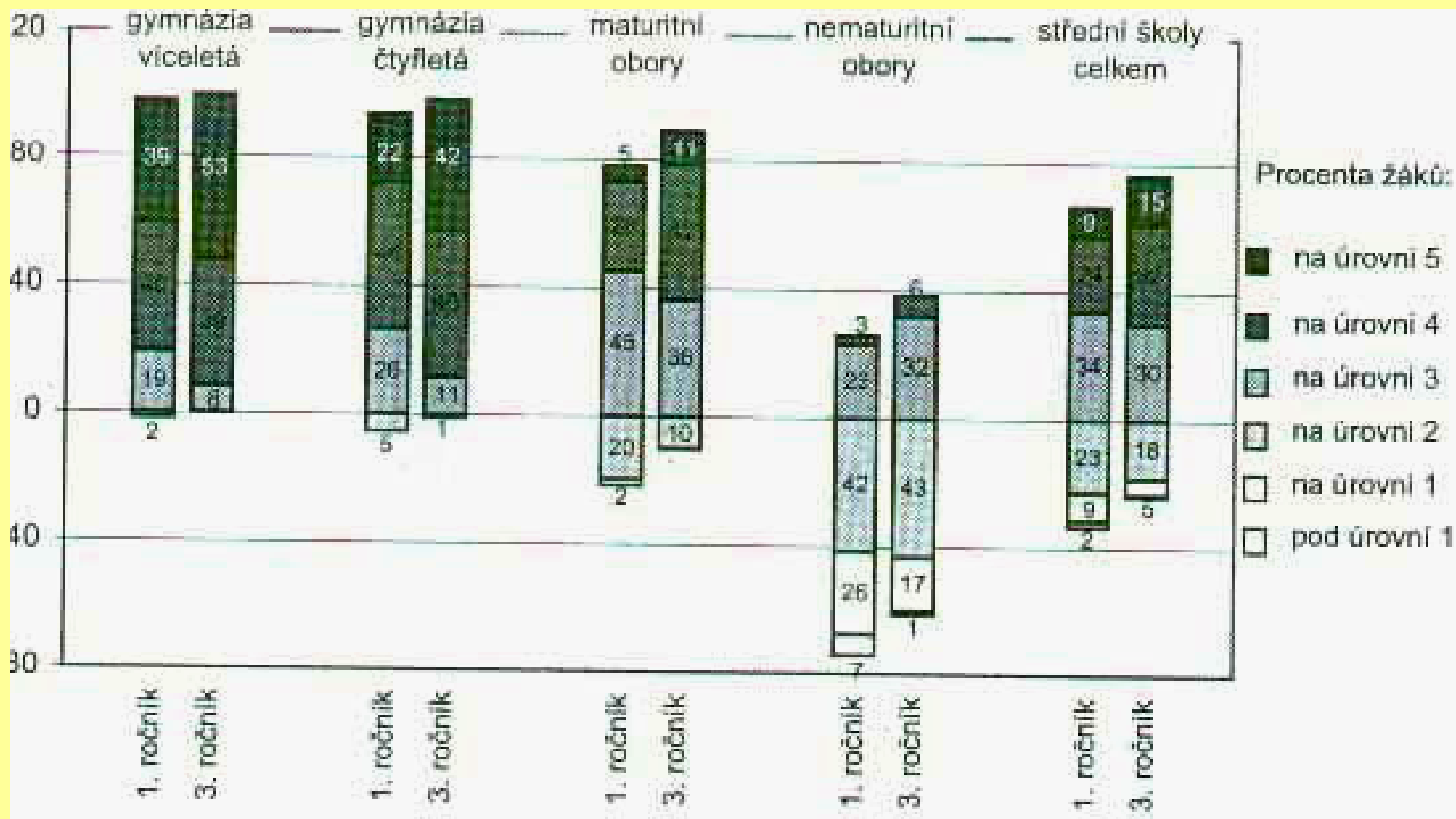
Prezentace výsledků prvního cyklu výzkumu PISA

- první dílčí škála – charakterizuje dovednost získávat informace z textu
- druhá dílčí škála – dovednost interpretovat přečtený text
- třetí dílčí škála – dovednost přečtený text posoudit z hlediska obsahu a dát do souvislostí

Obrázek 1. Zastoupení žáků ČR v jednotlivých úrovních způsobilosti pro dílčí škály čtenářské gramotnosti ve srovnání s průměrem zemí OECD

Obrázek 2. Zastoupení žáků středních škol v jednotlivých úrovních způsobilosti

PIRLS

Programme for International Student Assessment

- Zjišťování čtenářské gramotnosti 4. ročníků základních škol
- Čtenářská gramotnost – schopnost rozumět formám psaného jazyka, které vyžaduje společnost nebo oceňují jednotlivci, a tyto formy používat
- 3 aspekty: čtenářské záměry
 - procesy porozumění
 - čtenářské chování a postoje

Školní knihovny

Výsledky PIRLS 2001 v ČR

- Školní knihovnu mělo k dispozici 90 % žáků
- Školní knihovnu mělo k dispozici 87 % škol
- Školy, v jejichž knihovnách bylo k dispozici více než 2000 svazků, navštěvovalo 40 % žáků
- Třídní knihovny má k dispozici 57 % žáků (mezinárodní průměr 70 %)
- Školní knihovny v ČR navštěvuje alespoň 1x týdně 30 % žáků, kteří je mají k dispozici (mezinárodní průměr 60 %)
- Lepší využití školních knihoven na venkově

Doporučené zdroje a literatura

- **Centrum pro školní knihovny**, <http://www.npkk.cz/csk/>
(provozuje Národní pedagogická knihovna – divize Ústavu pro informace ve vzdělávání, <http://www.uiv.cz>)
- Kramplová, I., Potužníková, E. Jak (se) učí číst. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2005.
- Straková, J. a kol. Vědomosti a dovednosti pro život: Čtenářská, matematická a přírodovědná gramotnost patnáctiletých žáků v zemích OECD. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2002.

Děkujeme za pozornost

kontakt:

Mgr. Ludmila Čumplová

cumplova@npkk.cz

Basl Josef

basl@uiv.cz